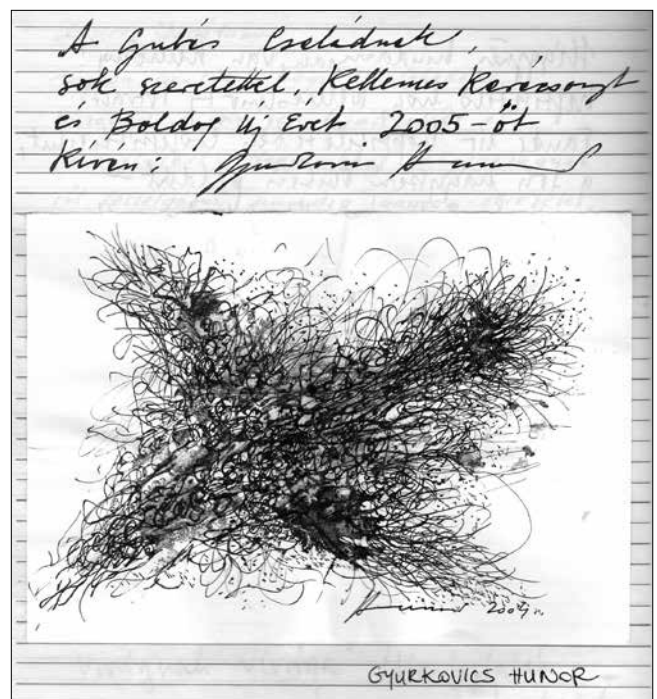
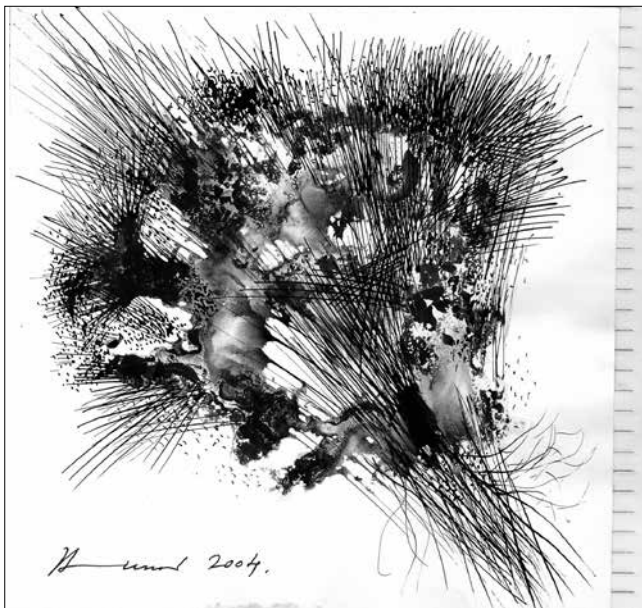

A „valahol elindul(t) egy gondolat” láncszemei

A Gubás házaspár köszöntése gyanánt

„Az égig érő fának
ha nem nő újra ága,
úgy élj, hogy te legyél –
virágnak virága!”
(Demjén Ferenc, Honfoglalás)

Gyurkovics Hunor két rajza a Vendégkönyvben

Ünnepükön a sajátos kordokumentummal is felérő *Vendégkönyv*ükben lejegyzett gondolatokkal, önnön – lélekerősítő – vallomásaikból/írásaikból vett idézetekkel, szinte velük beszélgetve, szeretném köszönteni a Gubás házaspárt, Ágotát és Jenőt.

Elsősorban Ágotát, aki az idén (augusztus 5-én) ünnepelte 70. születésnapját szeretett, népes családja körében. Jenőt egy évvel korábban (november 16-án), 80. születésnapján köszöntötték ünnepi soraink, valamint *Értelmiségünk bölcsője* című, *A belgrádi magyar egyetemista*

egyesületek története alcímű, a zentai Bolyai Farkas Alapítvány kiadásában 2009-ben megjelent könyvének kibővített új kiadása (Aracs Alapítvány, Horgos; Grafoprodukt, Szabadka, 2017).

Valahányszor félbehagytam, majd amikor újra folytattam – mint hetek óta most is – írásom, érzetem s érzem az „*elindult gondolat*” kisugárzását, a béklyók szétpattanását lelkemen. Hatásukra moccanni kezdenek az utóbbi hónapok (újra) megfélemlítő szorításában megbénult ujjaim, s úgy írják le a szívemből jövő, őszinte, tovább-

gondolkodásra készítő szavakat, ahogyan azok megfogantak lelkemben. Ezeket a gondolatokat az Aracs Társadalmi Szervezet almanachjaiban vagy épp a folyóiratunkban megjelent írásaitok váltották ki. Mert, mint ahogy írod is, Ágota, a *Veszendőnkre unt szívünk* címmel megjelent harmadik Aracs-almanach (2007–2012) bevezetőjében: „...a szív, az érzélem a mozgatórugója mindennek, minden cselekvésünknek, mert ha ez hiányzik, még a legracionálisabbnak tűnő döntésünkből is, akkor a tett kiüresedik, értelmetlenné válik.” Vajon így gondolják ezt a pozícionáltak – ahogyan Jenő nevezi őket írásaiban –, azok, akik tisztségüknél fogva befolyásolhatják sorsunk, megmaradásunk alakulását szülőföldünkön? Visszhangra talál-e bennük újra az „elindult gondolat”? A második almanachban (2002–2007) még nem voltak ily erősek a kétségeink ebben, mint az utóbbi években. Még „jól érzékeltette, hogy egy gondolat hogyan talált visszhangra [...], hogy egy civil szervezet, amely az aracsi pusztatemplomot választotta tevékenysége címeréül, hogyan segítette elő e műemlékünk köztudatba kerülését, és fordítva: hogy az ezeréves »egy darab Szentföld« (Berec Sándor megfogalmazása) miként ad erőt a munkához, hitet a kitartáshoz és a bizakodáshoz. [...] Mert szinte csodának minősíthető, hogy [...] a pusztában álló romtemplom lopakodott be sok délvidéki és egyre több anyaországi magyar szívébe, s vált a megmaradásért folytatott küzdelemnek a történelem szeleivel is dacoló szimbólumává. Ezt jelezte Wass Albert *Szelek* című versének felvezető idézete, amelynek első sora e gyűjtemény címe is: »Valahol elindul egy gondolat, / látatlanul és észrevétlenül, / s elme-bércen, / lélek-völgyön át / egetverő eszmévé lelkesül: / korlátokat zúz, gátaakat ragad!«” Abban a reményben, mint ahogy írtad, Ági, az *Előszó* végén, hogy: „...valahol valakiben új gondolatokat indítsanak el... Mert valahol mindig elindul egy gondolat.”

Napjaink eseményein átszűrve idekívánkoznak Deák Ferenc (1844. október 6-án elhangzott) szavai: „**Tudok én küzdeni remény nélkül is; érzem kebelemben az erőt, Istenemre mondom, érzem, hogy csüggedést nem ismertem soha, s az elhatározottság, mely nálam kötelességéretzen alapul, nem kisebb, mint másoké, kiket a remény lelkesedésre gyűjt. Én tehát félreteszem, ellaltatom minden kétségeimet, s az ügyet pár-**

tolom úgy, amint azt megindítottatok. Az eszme szép és törvényszerű; nem kell más eszköz hozzá, mint önkebelünk ereje, s ha ez senkit el nem hagy, a siker is nagyszerű leend.” Ennek szellemében folytatva köszöntőként nem is kívánhatnék mást: **találjon újra visszhangra „az elindult gondolat”!**

„Tanulság magamnak és másoknak”

Ezzel a gondolattal vezette fel bejegyzését a Vendégkönyvbe Pécsi L. Dániel jelképművész Óbudáról, vallva: „*Nemcsak nyelvében, hanem jelképeiben is él a nemzet!*” Szabadkai megismerkedésekre (1997. november 19.) az alábbiakat jegyezte fel:

„Bölcsélet és tudás,
kegyelet a múlt
az ősök iránt.
A megtartás szelleme,
egymás kölcsönös tisztelete
nemesít embert és nemzeteket.
Mit jelent magyarnak lenni?
Hinni és bízni a jövőben,
s mindezt őszintén cselekedni!”

Koltay Gábor rendező a Honfoglalás c. film főcímdalának részletét (amelyet jegyzetem mottójául választottam) írta be, majd így folytatta:

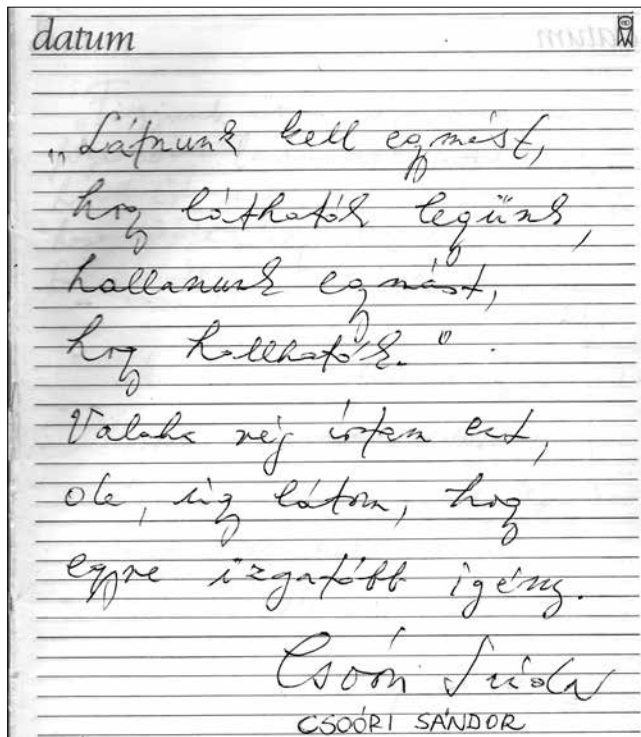
„*Önök ezt teszik nap mint nap a magyarság fennmaradásáért. Higgyük mindannyian, van remény! Megtisztelő, hogy Nemeskürty István tanár úr képviselőjében erőfeszítéseiket, a sok nagyszerű emberi példát – amelyből hitet, erőt lehet meríteni – személyesen is tapasztalhattam.*” Koltay Gábor rendező 2004. szeptember 24-én Szabadkán a Tanár úr nevében vette át az Aracs–Főnix-díjat.

Utasi Jenő atya, főszerkesztőnk tömören így fogalmaz: „*Jó együtt gondolkodni jövőnkéről. Ez az optimizmus kell, hogy vigyen bennünket és lelkesítsen.*” (2004 decembere)

„*Látnunk kell egymást,
hogy láthatók legyünk,
hallanunk egymást,
hogy hallhatók.*”

Valaha rég írtam ezt, de úgy látom, hogy egyre izgatóbb igény.” Csoóri Sándor (1956–2016) gondolatai (1993. március 29.) mit sem veszítettek

időszerűségükből... Jeles költőnk, a Magyarok Világszövetségének elnöke a Kosztolányi Napok első rendezvényekor járt nálatok. Aznap többen voltak vendégeitek.

„Fogjunk össze, hogy össze ne fogdossonak bennünket! – mondta egy halott író még életében.” Dudás Károly bejegyzése, majd Kasza József (1945–2016) megszívlelendő sorai következnek: „Vitáink és »veszekedéseink« egyetlen célja, hogy megtaláljuk az ittmaradásunk elfogadható feltételeit.” (1993. március 29.) A gondolat fonalát Varga Zoltán fűzi tovább: „Görccösen keressük az emberibb életbe vezető utat, de túl mélyek a szülőföldhöz kötő gyökerek – örökre eltephetetlenek.” (1994. január 2.)

„Kedves Ági, Jenő! Nagy öröm belépni hozzátok, mert nemcsak az ajtó nyílik ki, hanem a szívetek is.

Az Úr adjon mindig elegendő erőt egymás terhe elhordozásához. Jenő neve napján, s éppen csak születésnapja után.” (2007. november 18.) Kozma Imre atya jókívánsága szinte valamennyiünkhöz szól(na), jó lenne, ha meg is szívlelnénk... Úgyszintén Tatár József, a Magyar Műveltség Szolgálat (MMSZ) ügyvezető szolgálója bejegyzésének üzenetét:

„Nagyszerű érzés, ha olyan magyarral találkozunk az ember, aki tesz a másik magyarért. Aki felelőséggel együtt vallja Szabó Dezső szavait:

»Minden magyar felelős minden magyarért.« A Magyar Műveltség Szolgálat szabadkai csoportjának megalakítója, a Gubás házaspár ilyen.

Csodálatos érzés töltött el, és úgy éreztem, hogy évtizedek előtt – vagy előbb már találkoztunk, és az abbamaradt Gondolat fonalát pergettük tovább. Nagy munkabírástokat segítse a magyarok Istene, a többi magyar hasznára.” Tatár József, a MMSZ ügyvezető szolgálója (1997. október 12.)

„Gubáséknál lenni mindig élmény; kedves fogadtatás, baráti hangulat és szellemi felfrissülés, amihez érzelmi felvértezés is jut. Ági utolérhetetlen gasztronómiai »táplálékai« teszi ezt mindig teljessé. Öröm számunkra, hogy Jenőnek, akit szakmai kollégaként és barátként egyaránt nagyra tartok, most nyelvörként, első nagyobb mérvű kötete alkalmából orvos-íróként is köszönhetek. Írását, amellet, hogy egészében tetszik, külön is nagyra értékelem a kisebbségi együttélésben dolgozó értelmiség szaknyelvének problémáira, torzulásaira tett figyelemfelkeltés és »gyógyítási« javaslati miatt. További sikeres írói ténykedést is kívánva, hasonló kedves együttlétek reményében – kézcsókkal és szerető barátsággal: Czigner Jenő.” (A Szegedi Klinika fül-orr-gégészeti osztályának igazgatója, 1993. augusztus 21.)

Abbahagyom egy kis időre a szemezgetést a Vendégkönyvetekből, hogy a **Tévéműsoraink aranyjubiléuma** című, A szerbiai/vajdasági magyar televíziózás története alcímű, Kartag Nándor szerkesztésében megjelent (2017, Újvidék, M&A Print Studio) dokumentumkiadványból idézzem a szerkesztő **Csak az igazságot szólhatják...** c. bevezető jegyzetének első bekezdését, majd a hitvallással felérő önéletirási jegyzeted, Ágota. Íme az idézet a bevezetőből:

„Az elmúlt két évtizedben gyakran eszembe jutnak szép emlékü Kiss Antal bácskai református esperesnek az 1998-ban leírt intő szavai, amelyeket az itteni magyar televíziózásunk akkori harmincadik évfordulója kapcsán mondott: **»Nem a képernyő a hibás abban, hogy sokszor ellentmond az igazságnak az, amit a képernyőn látunk. Hazugságnak mondjuk, ami igazság, és igazságnak, ami hazugság. Ezért kell nagyon vigyázni, mit mondunk, és mit cselekszünk. Azok, akik kamera elé állnak, csak az igazságot szólhatják, még akkor is, ha fájdalmas az.«**”

Jelen voltál, Ági, a délvidéki/vajdasági magyar televíziózás születésénél. Erre így emlékezel a dokumentumnál sokkal többet mondó aranyjubiléumi gyűjteményben:

„Részese lenni valami új létrehozásának

Nagyon fiatalon, 19 és fél évesen, az újvidéki Magyar Tanszék második szemeszterét épphogy elkezdve adódott az a lehetőség, hogy megpályázzam a bemondók felvételére meghirdetett audíciót, amelyet a Belgrádi Televízióban tartottak az akkor induló magyar adás számára. Két okból is szerettem volna megragadni az alkalmat. Először is az anyanyelv és az irodalom szeretete vitt a Tanszékre, de nem akartam a tanári pályát választani, másodsor pedig a kereseti lehetőség is kecsegtető volt, hisz nem volt ösztöndíjam, a családban pedig volt már egy egyetemista, a 2 évvel idősebb nővérem, így hát nagy volt az örömöm, amikor engem választott ki a szakmai zsűri, majd több hónapos felkészítés következett. Az első fizetésemből egy magnetofont vettem, amelyen sokat gyakoroltam. Legtöbbet dr. Ágoston Mihály nyelvész tanáromtól tanulhattam, akinek a nyelvtani és hangtani óráit nagy élvezettel hallgattam, s aki szívügyének tekintette figyelemmel kísérni és segíteni az újonnan induló média bemondóinak, riportereinek, műsorvezetőinek helyes nyelvhasználatát.

Csapatszellem

Habár nem sok ideig, mintegy két és fél évig dolgoztam, mint a belgrádi televízió újvidéki fiókszerkesztőségének első hivatásos bemondónője, de meghatározó volt egész további munkámban az a csapatszellem, lelkesedés, a szakma minél színvonalasabb elsajátítására való törekvés, összetartás, őszinte egymásra figyelés, ami az egész szerkesztőséget, sőt a külmunkatársakat is jellemezte.

[...]

A Gyönyörű Žarko

Súgó gép akkoriban még nem létezett, legalábbis nálunk (habár már 1950-ben feltalálták). Ennek híján a belgrádi stúdióban az élő adások végén, elköszönéskor illőnek tartottam, hogy ne a papírból olvassam, hanem fejből soroljam fel a közreműködők névsorát. Ez nem is okozott

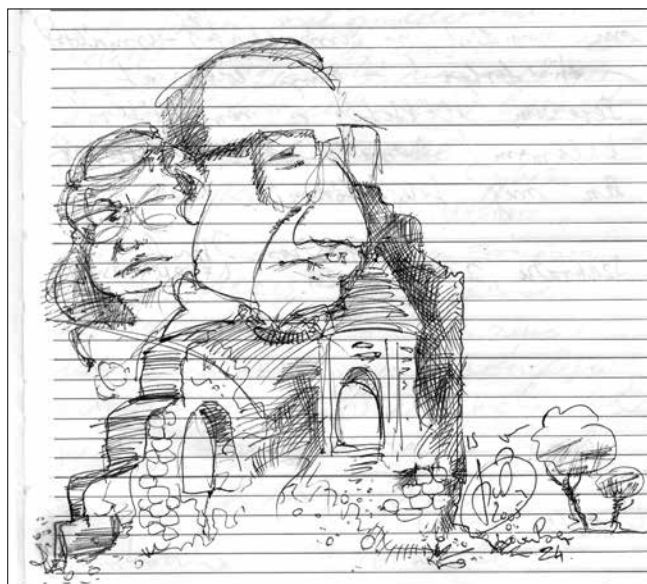
különösebb gondot, hiszen ismertem a munkatársakat, a műszakiakat is – kivéve egy fiatal szerb operatőrt, Darko Živnit. A lejelentés előtt néhányszor ismételtettem, főleg a vezetéknevét, ami addig ismeretlen volt számomra. Az élműsorban nagyon összpontosítottam: s bájosan bejelentettem, hogy az operatőr Žarko Divni volt. Hatalmas kacagás fogadott a vezérlőszobában, amikor kimentem a stúdióból, s még sokáig »ugrattak«, hogy bizonyára beleszerelmesedtem, ha már gyönyörűnek (divni) tartom. Gyönyörűen sikerült fölcserélnem a két betűt!

Epilógus

Örülök és büszke vagyok arra, hogy a kezdő csapatban dolgozhattam, és részese lehettem valami újnak, a délvidéki magyarság anyanyelvű tájékoztatása, művelődése céljából indított televízió életre keltésének. Ezt az időszakot Németh Árpád operatőr visszaemlékezésében, *A kamera mögül* c. hangoskönyvben így idézi fel: »Fejősnek olyan műsorpolitikája volt, hogy a magyarokat mutassuk be magyaroknak. Ezért sokat utaztunk Baranyába. Muraközbe kétszer mentünk évente: tavasszal és ősszel is. Sok magyarországi színészt és író-t is meghívtunk. Ezek a vendégszereplések azért voltak hasznosak a vajdasági magyarság számára, mert közelebbről is megismerhették az anyaországi művészeket. Abban az időben a Magyar Televízió adását csak északon, a határ mentén lehetett fogni, az újvidéki magyar műsort pedig Vajdaság egész területén.« Az első főszerkesztő ezt az összmagyarságban gondolkodó szellemiséget képviselte, amit viszont nem sokáig tűrt meg a Kommunista Párt, s úgy kiirtotta, hogy azóta se lehet nyomát lelteni – tisztelet az egyéni kivételeknek. Fejős Istvánnal 1972-ben önkritikát »gyakoroltattak«, de ez sem volt elég, 1973-ban elbocsátották. Ezt már csak Németh Árpád visszaemlékezéséből tudom. Jó, hogy nem kellett mindezt végighallgatnom, mert már 1971-ben a Szabadkai Rádió munkatársa lettem, de még, ha a tévében is maradtam volna, nem vehettem volna részt az ülésen, ugyanis sohasem voltam a Kommunista Párt tagja. Amikor viszont a magyarság érdekvédelmi-politikai önszerveződése elindult, akkor ebből kivettem a részem, de csak addig, amíg hittel és meggyőződésből tehettem, amit elvállaltam. A munkától sohasem riadtam vissza. A

televíziós kötelezettségeim közben sem hanyagoltam el az egyetemi vizsgáimat, magánúton tettem le őket. 1969 őszén Szabadkán férjhez mentem, de az Újvidék és Szabadka közötti kétlakiságnak 1970 őszén véget kellett vetnünk. Az első gyerekem születése előtt két hónappal még utaztam a belgrádi stúdióba (lehet, hogy már itt »fertőződött« meg Csilla lányom a televízió légkörével), de végül is Szabadka mellett döntöttünk, s a szülési szabadság leteltével véget ért a munkaviszonyom a televízióban.

Sok sorscsapás, betegség érte családomat, de a szeretet mindent le tud küzdeni, s az igazi boldogságot három lányunk családja az öt unokával jelenti. **Gubás (Szakács) Ágota** (60., 62–63. o.)

Szalai Attila karikatúrája (2005)

Összmagyarsági szellemiségben cselekedni? – Lehetséges-e a kiegyezés a nemzeti minimumért?

Ha az azonosulás készsége megvolna valamennyi emberben – bennünk –, az meghatározóan befolyásolná a döntéseket – döntéseinket – mikrokörnyezetünkben, de talán még a világban is... Régi beszélgetéseket, gondolatfoszlányokat juttatott eszembe önvallomásod. Mennyivel egyszerűbb lenne körülöttünk a világ, ha őszintén, képmutatás nélkül, keresztény/keresztyén hittel tudnánk vállalni „egymás terhének hordozását”.

Ha összmagyar szellemiségben cselekednénk valamennyien – a leginkább mégis azok, akiken múlik sorsunk alakulása –, megvalósulhatna a kiegyezés-megegyezés a nemzeti minimumban, ami tömöríteni tudná ismét ízekre szakadt nemzeti közösségünk/nagycsaládunk sorait. Csak így enyhülhetne a megosztottságunk, szűnhetne meg az elmarasztaló, olykor övön aluli egymásra mutogatásunk, az ellenségeskedés szítása...

A változások évei felvillantották e folyamat megvalósulásának esélyeit is. Nyomon követhetők Vendégekönyvek lapjain is. Közéletünk ismert, jeles személyiségeinek évtizedekkel korábbi bejegyzései: **Együtt, egymásért...** Hitték/hittük akkoriban. Azt, hogy időközben mi történt velük/velünk, megválaszolja majd az idő és korunk kutatói, tanulmányozói. Kiváló forrást jelentenek majd számukra az Aracs-kiadványok.

„Ha Gubásék nem lennének, akkor – népünk, kultúránk érdekében – ki kellene őket találni.

Egy hízelegni nem szerető, Vajda Gábor, Bogner István.” A sorskérdéseinkről szóló beszélgetés utáni bejegyzést aláírták még: Hegedűs Antal, Uzon Miklós, Pásztor István, Józsa László, Szekeres László, Sinkovics Ferenc, Vajda József, Kudlik Gábor, Sepsey Csaba, Szepper János és ti. (1996. január 12.)

„Olyan pillanatban ismerkedtünk meg, amikor még arra figyeltünk, hogy a telefonvonalban vajon hallatsz-e valamilyen rajtunk kívüli hang is? Azóta sokat változott a világ. Igen, a diktatúrának vége, s ezzel a legfontosabb cél teljesült. De ez még csak az első lépés, s rengeteg kis lépést kell még megtennünk, azért, hogy a valódi cél: a megmaradásunk is megvalósuljon.

A világ változik, de egy valami sohasem: a hitünk és a tenni akarás. Most már szerencsére adva van a lehetőség, hogy kibontakoztassuk ezt. Közösen.” (Zsoldos Ferenc, 2001. január 3.)

Azon az oldalon még a Német Népi Szövetség könyvtárának adott adományért Rudolf Weiss mondott köszönetet. (2001. január 12.)

„Eleven hagyományaink vannak, hiszen velünk és bennünk élnek, nekünk csak az a dolgunk, hogy továbbadjuk őket utódainknak, s ebben jó szövetségesünknek bizonyultatok Ti is, kedves Gubásék! Ezt tapasztalja és a továbbiakban is várja (mindannyióntól) egy igazi, született kossuthfalvi: Torok Csaba” (2003. augusztus 3.)

datum	
Ha Gubások nem lennének, akkor - az egész kultúránk érdekében - ki kellene szélesíteni.	
Egy kérés nem került: Fejlesztés	
Dr. VADÁ GÁBOR Dr. BOGNER ISTVÁN	
MAGYAR - MAGYAR PÁRBESZÉD ~~MAGYAR - MAGYAR PÁRBESZÉD~~	
1996. I. 12 - én felvétel	
1) Vadászló	Dr. VADÁ GÁBOR
2) Fejlesztés	HEGEDŰS ANITA
3) Aracs szövetség	UZON MIKLÓS
4) Aracs	PÁSZTOR ISTVÁN
5) Józsa László	JÓZSA LÁSZLÓ
6) Mezős László	SZEKERES LÁSZLÓ
7) S. László	SINKOVICS FERENC
8) Dr. Bogner István	Dr. BOGNER ISTVÁN
9) Józsa József	Dr. VADÁ JÓZSEF
10) Kódlak Gábor	KÓDLAK GÁBOR
11) S. László	Dr. Szegecs Csaba
12) Gubás Ágota	GUBÁS ÁGOTA
13) Gubás Jenő	Dr. GUBÁS JENŐ
14)	Szegecs

„Nekünk, magyaroknak igazi értékeinket csak hosszas kutatás árán adatik meg megismer-nünk. A ránk terpeszkedő, és elveszejtésünkön munkálkodó erők jól elrejtik az igazi magyar ér-tékeket. Nem csak a nagyvilág elől, hanem még inkább a magyarok elől. Nehogy igazi értékeink megismerése hitforrássá válhassék számukra.

A délvidéki magyar közéletnek a politika által széttördelt romjaiból kisarjadó Aracs Egyesület egyike ezeknek a vitathatatlan és jövőformáló magyar értékeknek.

Adja Isten, hogy a ház lakói, akik egyben az Aracs Egyesület megálmodói, életre hívói és működtetői, sokáig végezhesék nemzetük felemelkedését szolgáló áldásos munkájukat. Tisztelettel és szeretettel Patrubány Miklós” (Az MVSZ elnöke, 2003. szeptember 12.)

„A Gubás család otthonában én fél szívem-mel a bezdáni feketesűrű kedves érzületét kap-tam ajándékba az élettől. Sajnos cserébe semmi egyebet nem tudhatok adni, mint a következő vers-torzót, ami olyan, amilyen, s mentse hibáit az improvizálás időszüke.

Ha leülnék önmagammal beszélgetni,
akkor ember-erdőn
keresnék fát,
s önmagam véreirenek
ágazata alatt ücsörögve

mondanám –
sosem tanítani, sosem elbíralni,
egyedül csinálni dolgom
lehet küldetésem,
bácskai magyarkák lábnyomában.”

B. Foky István (1934–2017) bejegyzése
(1993. október 8.)

„A nagyra becsült Gubás család otthonában többszörösen is feszélyeztetve érzem magamat, de az ezt kiváltó okok közül az a legfontosabb, hogy tőlem – aki csak gondolkodó embernek sze-retné önmagát tartani – írásos emléket várnak el.

Mit írhatnék le olyan embereknek, akik szá-momra több cselekedetükkel, leírt gondolataikkal eddig is példaként álltak.

Remélem nem lesz nagyképű mindaz, ami itt olvasható:

Eddig is, ezen túl is önmagamot szerettem volna megismerni, felvállalni, de csak azért, hogy a **hasonló vagy közös gondolatok, mint az egyetértés minimuma összeköthessenek bennünket úgy is, mint vajdasági/délvidéki magyarokat, mint gondolkodó polgárokat, és legfőképpen embereket!** Balla Lajos-Laci” (1994. április 27.)

„Köszönve a kedves háziaknak, a ma esti ösz-szejövetel után talán derűlátóbban nézhetünk a közeli és távolabbi jövő elé. Még számos öszsze-jövetel és gyümölcsöző kapcsolat reményében sok-sok szeretettel és köszönettel Hódi Éva és Sándor.” (1994. április 27.)

Mert: „**Rajtunk senki sem fog segíteni, de nem is segíthet, mint mi magunk. [...] Semmi sem emelheti fel anyaföldünket, csak agy-velőnk és kezeink.**” Idézi Széchenyi Istvánt Gubás Jenő a második almanach hangvételének meghatározásául, bevezetője kezdetén, hogy a végén megvillantsa a maradék előtt az esélyt, üzenve: „...»a virrasztóknak«, vagyis azoknak a tenni akaróknak, akiknek a hite már megrogy-gyanni látszik, vagy erejük megfogyott, biztatást, óhajt nyújtani, hogy mindig van remény a föltá-madásra. Mert »a nemzetet elpusztítani nem lehet, a nemzet csak önmagát pusztíthatja el.« (Széchenyi István)”

Csapongó gondolataim, Dudás Károly Egy látlelet dicsérete c. írása Jenőnek a Veszendő végeken c. könyvéről (Logos, Tóthfalu, 1997) a Szerémségben, a szórványok szórványában –

ahogyan az utóbbi néhány évtizedekben gyakran hallani – élő magyarokat juttatják eszembe... *„Mert, ha a hatvanas-hetvenes években elkészülhetett és megjelenhetett volna egy könyv például Maradékról, pusztulásunk egyik legelső állomásáról, mint ahogy most megjelent ez Majdányról, a Bánságról, már-már a végső stádiumról, s a benne foglaltakat komolyan vetjük volna, akkor talán most nem ott tartanánk, ahol tartunk.*

A legfontosabb tehát: vegyük nagyon komolyan azt, amit Gubás Jenő könyvében találunk, még ha nem is értünk mindenben teljesen egyet vele, még ha bántó és ránk oly lesújtó is, amit megfogalmaz. [...] könyve felbecsülhetetlen hatású ébresztő, ösztönző mindazok számára, akik a legeslegutolsó pillanatban még tenni akarnak, tenni tudnak. Politikusainknak, értelmiségieinknek egyaránt. Biznunk kell benne, hogy e kíméletlen, ám pontos láttelet alapján még hozzá lehet kezdeni a gyógyításának.”

Együtt, egymásért és nem egymás ellenében. Szerémségben érezni ennek mélységét, felkiáltójeles üzenetét. Történetek ugyanis pozitív kimotozások az utóbbi két és fél évtizedben, mind világi, mind egyházi vonatkozásban. A gyorsított (újra)honosítás is hozzájárult az ott élő, magukat magyaroknak vallók eszméléséhez, magyarságuk nyilvános vállalásához, gyermekeik (igaz, egyelőre kis hányada) igyekszik újra tanulni az anyanyelvét, amennyiben erre lehetőségük van. Értük és velük együtt értünk – nemzeti közösségünkért –, megmaradásunkért kell haladéktalanul eljutni a nemzeti minimum meghatározásáig. Persze, ha komolyan gondolja mindazt, amit hirdet az (össz)politikai, a civil szféra és velük együtt az egyház a gyermekeink, az unokáink szülőföldön maradása érdekében. A nemzeti minimum szavatolhatja csak, hogy egy jó ügy, kezdeményezés mellett kitartunk minden körülmények között. Ne az (elmarasztaló) egymásra mutogatás legyen a meghatározó, annak függvényében, hogy azt a politikum, a civil szféra vagy az egyház indítványozta. Az utóbbi években gyakrabban lehetünk az efféle megosztó megnyilvánulásoknak szemtanúi Szerémségben is, ahol viszonylag még mindig összetartó magyar közösség él, ahol a távolság ellenére természetesnek számít, hogy részt vesznek egymás rendezvényein. Olyan alap (lehet) ez, amelyre

építeni lehet, amellyel megcáfolhatja majd a jövő azokat a feltételezéseket, hogy a „szórványok szórványában” a különböző, pl. az anyanyelv újratanulási programok csak lassítják a magyarság eltűnését. A nemes cél érdekében ne az legyen a döntő: *ki, mit*, hanem: *valamennyien együtt mit tettünk egész nemzeti közösségünkért.*

„Nagy örömmel megyek mindig az elszakított ország részbe barátaimhoz, mert mi egy nemzet-hez tartozunk: MAGYAR!

Nagy meglepetés és megtiszteltetés számomra az Aracs–Főnix-díj megítélése. Köszönettel, szeretettel Wittner Mária” (Vendégkönyv, 2008. szeptember 19.)

„Magyarságtudat-hasadás”

„A szerző – nagyon helyesen – az önzés különféle formáin túllépő nemzeti összefogás által tartja megvalósíthatónak a tájunkon, illetve az anyaországban élő magyarságnak az önmentését” – írja Vajda Gábor (1945–2008) recenziójában Gubás Jenő Magyarságtudat-hasadás c. könyvéről (Püski, Budapest, 2006). Folytatva: „Szerinte a kulturális gyökereink és a hiteles emberi érdekeink, értékeink tudatosítása előfeltétele az önmagunkat és másokat is megtartó cselekedetünknek. Gubásnak e koncepciója a művészetszemléletét is áthatja. Aki ebben sokkalná az utilitarista nemzetközpontúságot, az a magyarságnak a kétségbeejtő helyzetéről és a tisztességes alkotó magától értődő erkölcsi kötelességéről feledkezik meg. [...]

A szóban forgó szövegek azért is érdekesek, sőt forrásértékűek is, mert a mai pártpolitikai és művelődési helyzetünk előtörténetébe is betekintést nyújtanak, amikor a VMDK-nak [...] összeroppanásáról és a VMSZ megalakulásának körülményeiről tájékoztatnak. Annál is inkább, minthogy Gubásnak is szerepe volt az új párt megszületésében. Akkor is, ha a politikusoknak eredetileg egészen másféle tanácsokat adott, mint amilyen irányba azok később haladtak. [...]

Viszont a legfontosabb kulturális autonómiaformákat (nyilván az itteni magyarságunknak és vezetőinek éretlensége miatt) többnyire figyelmen kívül hagyva is, olyan meggyőző erővel sorolja a tarthatatlan válság tényeit, a nemtörődomség okozta bajokat, hogy a tájékozatlan

olvasó saját maga is rájön: a kis lépések politikája csupán szemfényvesztés, s a Gubás-féle alapetikát vallók szellemében összefogva itt és most az önrendelkezésünk (a hiteles életünk, a folytatódásunk) megvalósításáért kell kiállnunk.” Időszerűségükből szinte semmit sem veszítettek sem a szerző, sem méltatójának megállapításai – jelenünk tükrében. Sokkal inkább görbe tükrében?

„Kedves Ágota és Jenő bátyám!

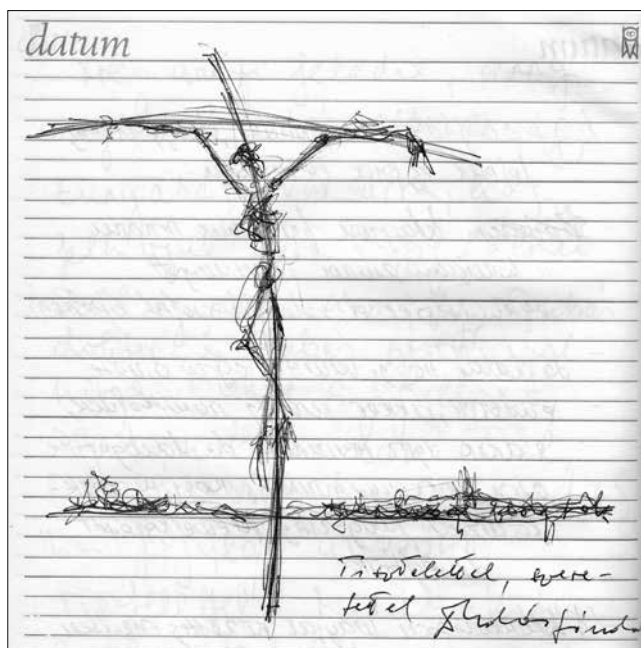
Őszinte hálával gondolok a szabadkai és palicsi kiruccanásra. Köszönöm, hogy bevitetek az »erdőbe«. Kemény András” (A budapesti Unicus Műhely igazgatója, Vendégkönyv, 2013. május 22.)

**„Démoni dühvel és örült örömmel –
Ahogy lehet...”
„Előttünk egy nemzetnek sorsa áll”**

A „valahol elindult gondolatot” harmadik, *Veszendőkre unt szívünk* c. almanachotok (2007–2012) előszavával, Jenő összegzés-szerű *korleletjegyzetével* folytatom. „Az Aracs Társadalmi Szervezet utolsó éveinek tevékenységét öleli fel ez a könyv, amelyik az előző kötetekkel, a *Minden magyar felelős minden magyarért* – Aracs Könyvek 1., 2003 és a *Valahol elindul egy gondolat* – Aracs Könyvek 5., 2007 együtt bemutatja e szervezet munkájának csaknem másfél évtizedes minden eredményét, valamint a sajnálatos gáncsokodásból eredő sikertelenségeit is. Azokat a tevékenységeket, amelyeket a délvidéki és az egyetemes magyarság érdekében tett, gazdagítva annak kultúráját, szellemi és tárgyi művelődési/művészeti értékeit, valamint erősítve azt a nemzettudatot, amelyet a majd százévesnyi kisebbségi sors igencsak meggyengített.”

1997-ben, belátva a délvidéki magyar pártok tehetetlenségét és acsarkodását, tizenegy értelmiségi elhatározta, hogy szólamok és ígérek helyett valami kézzelfogható, valami konkrét tesz a délvidéki magyarságért. Ezért hozta létre az Aracs Társadalmi Szervezetet, és az az eddig eltelt idő alatt – Nagy Margitnak, a Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesülete elnökének véleménye szerint – a civil „*tenni akarás szimbólumává*” vált. Könyvgyűjtés, könyvtáralapítás, fo-

lyóirat- és könyvkiadás, a szórványban élő gyermekek táboroztatása, emléktáblák elhelyezése, a magyarság nagyjai képmásának adományozása iskoláknak, művelődési otthonoknak, könyvtáraknak (hogy ne csak a szerb jeles személyek képei díszítsék a falakat), sokgyermekes magyar családok anyagi támogatása stb. képezte a szervezet fő tevékenységét. Emellett létrehozta az Aracs-díjat, amelyet ünnepélyes keretek közt azoknak osztott ki, akik sokat tettek a délvidéki, illetve az egyetemes magyarságért, és sok esetben éppen emiatt nem részesültek kellő elismerésben a kisebbséget elnyomó hatalom részéről. Félreállított, munkásságukat agyonhallgatott, a magyarságuk miatt üldözött embereket jutalmazott, illetve az egyete-

Dudás Sándor szobrászművész a délvidéki magyarság sorsát (keresztre feszítettségét) jelképező rajza, a kereszt alatti tájba beleírva: *szabadok vagytok*. 2010. június 30.

mes magyarság kiemelkedő személyeinek kívánta megköszönni áldásos, nemzetépítő tetteiket.

Az Aracs Társadalmi Szervezet minden párttól független volt, ami a politikusok szemében örökös szálkát jelentett. Nem tudták ugyanis semmilyen sem a befolyásuk alá vonni, miközben a szervezet folyóirata minden téves cselekedetet, visszaélést szóvá tett. Mindig az erkölcsös magartás volt a vezérfonala, amit sem rangért, sem anyagi juttatásért, támogatásért föl nem adott.

Csaknem tizenöt év után, egy kicsit belefáradva az örökös gáncsoskodásba, abba, hogy szűkös támogatást kap, a tevékenysége elhallgatásába és lebecsülésébe (ami féltékenységből és irigységből, de főleg a befolyásolhatatlansága miatti dühből eredeztethető), a szervezet a legtöbb tevékenységét beszüntette. Anyagiak hiányában annak érdekében, hogy legalább a folyóirat megmaradhasson, a szervezet Aracs Alapítványá alakult át, mivel ez a szervezési forma kedvezőbb lehetőségeket biztosít a lap fenntartásához, miközben a többi tevékenységet egyelőre nem tudja vállalni az újonnan létrehozott szervezet. Ha megváltoznak a körülmények, és ha a délvidéki magyar politikum belátja az Aracs munkájának a szükségességét, az alapítvány mint az Aracs Társadalmi Szervezet jogutódja, amely a szellemi örökébe lép, újraindíthatja, sőt kibővítheti a magyarság szempontjából fontos ügyködését.

Az Aracs Társadalmi Szervezet munkájáról és a szervezet életéről a könyv részletes bemutatást ad. Most arról szeretnék szólni, amit az Aracs tervbe vett, de támogatás hiányában és más nehézségek miatt nem tudott teljesíteni. Például egy orvoscsoporthoz kívánt toborozni, amely szabad hétvégén a szórvány magyar településeket felkeresve az egészségügyileg elhanyagolt, nyelvi nehézségekkel bajlódó, a távolságok miatt nehezen mozgó lakosságnak szűrővizsgálatot nyújtott volna. Elképzelni is nehéz, hogy milyen áldatlan egészségügyi állapotok uralkodnak a városoktól távol eső magyar szórványfalvakban. A kisiskolások nem részesülnek látás- és hallásfelmérésben. Csak megítélni lehet, hogy hány közülük a rövid- vagy távollátó, s emiatt a tanulási eredményeik is gyengébbek lehetnek. Hány idős szívbeteg, magas vérnyomásban szenvedő, mozgássérült stb. beteg hal meg csak azért, mert képtelen orvoshoz jutni. És ekkor még nem szóltunk a daganatos betegségek korai felfedéséről. Az MNT egy népesedési akciótervet dolgozott ki (talán?), amelynek „stratégiája” szerint csak a natalitást kívánta növelni, az elhalálozást már figyelmen kívül hagyta. Pedig a népesedési adatoknál mind a két értéket szem előtt kell tartani. Figyelembe véve, hogy a délvidéki magyar társadalom előregedő tendenciát mutat, épp ezért erre az utóbbira nagyobb figyelmet kellene fordítani.

Az Aracs Társadalmi Szervezet gazdaságpolitikát képtelen volt felvállalni, mivel nem rendelkezett ilyen cselekvési lehetőségekkel, de ennek szükségességét állandóan hangoztatta. Különösen a gazdakörök és az értékesítő-beszerző szövetkezetek létrehozását szorgalmazta, de mindegyik délvidéki magyar párt a javaslatot figyelmen kívül hagyta, pedig egyiknek sem volt kidolgozott gazdaságpolitikája. Most néhány jól működő gazdakör, magyarországi mintákon okulva, számításba vette a beszerző-értékesítő szövetkezetek megszervezését, de párttámogatás nélkül ezt nehéz kivitelezni. Hasonló módon nem talált megértésre az a javaslat sem, hogy az elaggott, elszegényedett észak-bánsági magyar gazdaktól, akik már képtelenek földjük megmunkálására, hogy ne juttassák aprópénzért az újjgazdag szerb milliárdosok kezébe a vagyunkájukat, inkább a délvidéki magyar pártok közvetítésével, magyarországi támogatással meg kellene vásárolni a termőföldjüket, és a magyar egyházközösségek keretén belül kialakított gazdaságokba juttatni. Így a városokban munka nélkül maradt munkásoknak, akiknek zöme különben is faluról származott, lenne hová visszamenni, mert a szerb tulajdonosok földjein, akik már több ezer hektár földet felvásároltak, becsületes munkát nem kaphatnak. Csak béresek, napszámosok, cselédek lehetnének, akiket az új szerb urak könyörtelenül kihasználnának. Ha a föld, a szülőföld kicsúszik a magyarság lába alól, márpedig jelenleg ezek a kilátások, akkor biztos, hogy hontalanná, földönfutóvá válik. Ez pedig a délvidéki magyarság megszűnését jelentené.

Kötelességünk szólni még azokról, akik az Aracs Társadalmi Szervezetet éltették és áldásos munkájukkal hozzájárultak annak sikeréhez. Elsősorban a két elhunyt, dr. Vajda Gáborról, az Aracs folyóirat alapító felelős szerkesztőjéről kell megemlékezni, aki meghatározója volt a lap szellemiségének, és Tomán Lászlóról, akinek a buzdítása nélkül nem indult volna el a folyóirat. Sok százan támogatták a szervezetünket. Többen őszintén, magyarságtudatból segítettek a szervezetet, de voltak sajnos olyanok is, akik csak azért kapcsolódtak be a már jó nevű egyesület munkájába, sőt vezetőségi tagokká is váltak, hogy egyéni ambíciójukat kielégíthessék, vagy valamelyik párt befolyása alá vonják

az Aracsot. Az ezekkel való küzdelem volt a legkínosabb és a legnehezebb feladat. Biztosan állítható, hogy minden gáncsoskodás, elhallgatás, lebecsülés és a minimális anyagi támogatás ellenére az Aracs Társadalmi Szervezet jelentős nyomot hagyott a délvidéki magyar kulturális életben, tevékenysége megkerülhetetlen annak értékelésében, már azért is, mert két neves díjjal ismerték el munkáját. A Kisebbségért díj és a Márton Áron-díj olyan bizonyítéka a magyarságot támogató munkája a megbecsülésének, hogy azt elhallgatni már nem lehet. A díj jelentőségét még az is növeli, hogy azt nem a Gyurcsány-kormánytól kapta (amely a 2004. december 5-e utáni időszakban, hogy a magyarság elleni botrányos, nemzetáruló cselekedetét enyhítse, két kézzel osztogatta a kitüntetések a délvidéki magyarságnak), hanem a nemzeti kormánytól, illetve egy kiemelkedő civil alapítványtól. Érdemes megjegyezni, hogy az említett időszakban az itteni kitüntetettek egyike sem utasította vissza a díjat – holott más régiókban ezt sokan megtették –, mindenki örömmel fogott kezét Gyurcsánnyal. Ez is a délvidéki politikai és kulturális viszonyokat jellemzi.

Végezetül e könyv a már említett másik kettővel egyetemben méltó bizonyítéka egy kis közösség nemzeti helytállásának, igazolva, hogy rengeteget lehet cselekedni nemzetünkért és megmaradásunkért. Már azért is, mert „*Minden magyar felelős minden magyarért*” (Szabó Dezső). Ennek érdekében „*Valahol elindul egy gondolat, / látatlanul és észrevétlenül, / és elme-bércen, lélek-völgyön át / egetverő eszmévé lelkesül: / korlátokat zúz, gátakat ragad!*” (Wass Albert) Ezért az eszméért kell dolgoznunk és küzdenünk „*Démoni dühvel és örült örömmel – / Ahogy lehet*” (Reményik Sándor) –, mert „*Előttünk egy nemzetnek sorsa áll*” (Vörösmarty Mihály).

„*Mindig lenyűgöz a szellemi koncentráció, a rengeteg tett, amivel a magyar kultúra emlékeit ápoljátok. Külön köszönet, hogy a Petőfi Irodalmi Múzeumnak is jut ebből: az Aracs-kiadványokban megörökítve, és eredetiben a Munk-hagyaték révén. Ígérjük, hogy az átvett javakat híven kezeljük és a kutatás rendelkezésére bocsátjuk. Köszönjük, hogy itt lehettünk. Varga Kati, Parragi Márta*” (A Petőfi Irodalmi Múzeum főmuzeológusai, Vendégkönyv, 2017. október 26.)

Törésvonalak/törésvonalaink hosszú sora...

Pedig mennyire bizakodók voltunk még nem is olyan régen... Mezey László Miklós a harmadik almanachban megjelent jegyzetében a *Célba érő gondolat*ról ír, második almanachotok kapcsán. „Itt vétetnek számba: hová szállítottak az egyesület önkéntesei magyarországi könyvadományokat, melyik gyermekotthonnak juttattak ruhasegélyt, miként működtek együtt a települések önkormányzataival, hol voltak irodalmi estek, koncertek, kiállítások, hány gyermeket nyaraltattak az anyaországban, milyen együttműködést alakítottak ki az országos Széchényi Könyvtárral, hol volt karácsonyi ajándékozási akció, hol és mikor szerveztek filmvetítést (pl. *Koltay Gábor Trianon* című filmje az Aracs Társadalmi Szervezet segítségével jutott el Délvidékre), hol avattak emléktáblát, miként vettek részt – együttműködve a *Vajdasági Magyar Szövetséggel* – a délvidéki *Magyar Ünnepi Játékok* rendezvényein, miként alakult a lap- és könyvkiadási tevékenység stb. Hosszan lehetne sorolni azokat a változatos munkaformákat és kulturális eseményeket, amelyek révén az Aracs Társadalmi Szervezet a nemzeti műveltség javait a legtávolibb szórványtelepülésekre is eljuttatta. Azonban Gubás Jenő éves elnöki beszámolóiban korántsem csak diadalittas jelentések, írjuk nem hallgatja el a nehézségeket, az anomáliákat sem, hiszen a szegénység és a közöny gyakran nehezítik a mégoly lelkes munkavégzést is. Ugyancsak érdemes és érdekes tallózni azok névsorában, akik vendégei, szereplői, föllépői voltak az Aracs-rendezvényeknek: a helyi művészek, alkotókön kívül Orbán Viktor miniszterelnök, Huzsvár László nagybecskereki megyés püspök, Böjte Csaba dévai ferences szerzetes, Duray Miklós felvidéki és Becsey Zsolt magyarországi, illetve európai parlamenti képviselő, Szervátiusz Jenő szobrászművész, Koltay Gábor rendező emelték jelenlétükkel egy-egy program rangját. A 2002-2007. évi almanach – az egyesület anyagainak közlése mellett még – afféle kis irodalmi antológia is, hiszen szemelvényekként közöl azokból az irodalmi alkotásokból is, amelyek elhangzottak egy-egy fölolvásó- vagy szerzői esten, íróolvasó találkozón, rendkívüli irodalomórákon, így

például Reményik Sándor, Juhász Gyula, Wass Albert, Jókai Anna, Döbrentei Kornél verseit. Olvashatók továbbá a kötetben az egyesület működését dokumentáló levelek, interjúk (így Pekár Istvánval, a Duna Televízió akkori elnökével), a rendezvények részletes programjai, meghívói. Röviden úgy lehetne összefoglalni a kötet tartalmát, hogy az pontosan és hitelesen dokumentálja, milyen »aprómunkát« végzett és végez a már nem is maroknyi lelkes művelődési szakember a délvidéki magyarság körében. Az irat- és fotódokumentáció hitelessége, valamint az esszé, az irodalmi riport vagy épp a szociográfia műfajának esztétikuma együtt érvényesül a több mint négyszáz oldalas kötetben. Így, ilyen sokoldalúan demonstrálja a Valahol elindul egy gondolat című almanach az Aracs Társadalmi Szervezet immár évtizedes embernövelő, magyarságmentő kulturális munkáját. És ha már az almanach címét említettem, nem állhatom meg, hogy ne mondjam el, az Aracs Társadalmi Szervezet már régen nem az »elindul egy gondolat«, vagyis a status nascendi állapotában van, sokkal több joggal mondhatná magáról: »célba ér egy gondolat«. A gondolat bő évtizede indult el Gubás Jenő és családjá, barátai, eszmetársai köréből – most már a gondolat megtestesülésének, hatása kiterjedésének, ki-lombosodásának szakaszában van.”

A rákövetkező években mégsem így történt... Rajtunk – mindannyiunkon (is) múlik, hogy mielőbb folytatódjon minden téren a lombosodás. Megválaszolva a legfontosabb kérdéseket is:

Mi történt/történik velünk? Miért került labirintusba az „elindult gondolat”?

„Tudom, mindannyiunknak nehéz beismerni s szembenézni a mulasztásainkkal, azonban csak ez az út vezet a fölemelkedésünkhöz. Jó lenne (már végső ideje lenne) bátran és őszintén egymás szemébe nézve, az alaptalan vádaskodások helyett egymás kezét keresni és összefogni” (Gubás Jenő: *Magyarságtudat-hasadás*, 182. o.).

Ennyire egyszerű lenne. Ha közösségünk jelentős része szívből óhajtaná. Belelapozok *A világ és a vége – Drámák* c. Aracs-kiadványba (2008), András Attila fülszövegében megtalálni vélem a másik lehetséges választ a *gondolatlombosodásra*:

„Szabadság csak ott van, ahol igénylik. Szabadság csak ott van, ahol, ha kell, megküzdenek érte. Szabadság csak ott van, ahol érdekében, ha kell – ütköznek. Szabadság csak ott van, ahol van közösség. Ahol a közösség eltűnt, ott egyeduralmodó az önérdék.

Az Önérdék javak juttatásával kielégíthető. Ezáltal az önérdék-központú ember korrumpálható. A korrumpált ember marokban tartható.

A drámának mint műfajnak az a feladata, ha egyáltalán van ilyen, hogy katartikus formában megjelenítse mind az adott nép, mind az őt alkotó egyének életének azokat az eseményeit, amelyek a magasból a mélybe sújtják, vagy a mélyből a magasba emelik. Végére értünk annak a száz évnek, amelyben a parancsuralom korlátozhatta szólásszabadságunkat. Az elkövetkező időben lehetőségeinket az fogja behatárolni, hogy mi magunk mennyire tudunk megszabadulni attól a bátortalanságtól, amelyet a közbeszédben öncenzúrának neveznek. Nyíltan és őszintén kell színre vinnünk, a köztudatba helyezni azokat a bennünket nyomasztó eseményeket, amelyek máig meghatározzák sorsunkat. A teljes és maradéktalan szabadságjogaink eléréséhez egyetlen út vezet, a félelemtől való megszabadulás útja. Ezért hoztuk létre 2002 tavaszán a Magyar Kanizsai Udvari Kamaraszínházat, hogy az elmúlt évszázad magyar sorsfordulóival foglalkozzunk.

Ha ismerjük a jelenünket eredményező múltunkat, csak akkor lehet fogalmunk azon két különböző jövőképről, amelyek közül az egyikbe saját tetteink által jutunk, a másikba viszont mások tettei által sodródunk.”

Köszöntőnek szánt összefoglalóm végén, Ági, az András Attila íróval, rendezővel készült interjúból idézek napjaink eseményeinek értelmezésében. Arra is gondolva, hogy ez hetilapunkban, a Hét Napban tíz évvel ezelőtt megjelenhetett...

„A nemzet- és múlttudat ébrentartása a színház katartikus erejével

A Magyar Kanizsai Udvari Kamaraszínház egyedülálló tette vállalkozott a Kárpát-medencében: olyan színház létrehozására, amely katartikus élmény erejével szembesíti a magyar nemzetet legfájdóbb sorskérdéseivel, a

20. századi magyar történelmi sorsfordulókkal. A Magyarokéletről 2002-ben létrejött vállalkozás megálmodója András Attila palicsfürdői, jelenleg Budapesten élő író, rendező. Legújabb bemutatójuk is drámai történelmi pillanatokkal eleveníti fel egyéni sorsok által: az 1944-es magyarirtást és a 2004. december 5-i népszavazást. A MAGYAR PIETÀ – ŐSZÖDI KÖZTÁRSASÁG című drámának a délvidéki bemutatójára Szabadkán a Kosztolányi Színházban kerül sor (2008) október 21-én, kedden 19 órai kezdettel.

A darabot Siposhegyi Péterrel írták közösen, s az ősbemutató Várpalotán volt az idén március 15-én.

* *A Magyar Pietà – Őszödi Köztársaság témaköre a múltból egészen a máig jut el.*

– Igen. 2004 késő őszen egy délvidéki színház Szabadkán, Kosztolányi szülővárosában elhatározza, hogy színre viszi az 1944. évi délvidéki magyarirtást, amikor a bevonuló kommunisták negyvenezer ártatlan magyar embert öltek meg. Keresztes Krizosztóm ferences atya és rendfőnök szenvedéstörténetét viszik színre. A visszacsatolás után a rend vezetésére Székesfehérvárról Újvidékre költöztette őt, hogy ott a rendházat vezesse. Krizosztóm az impériumváltáskor, bár sejti, hogy mi következik, és lenne lehetősége a menekülésre, mégis úgy dönt, hogy az elkövetkező vérzivataros időkben sorsközösséget vállal a délvidéki magyarsággal, híveivel – és állomáshelyén, helyben marad. A próbák alatt a színház egyik része, ellentétben a másikkal, reménykedve várja a december 5-i népszavazást, azt gondolván, hogy attól fogva már nemcsak szülőföldjük, hanem hazájuk is lesz. Krizosztóm atyát a bevonuló partizánok kihallgató tisztje, aki mellesleg a rendházban álnéven, mint pravoszláv pap bújt meg a háború alatt, azokról a személyekről faggatja, akik kiemelkedő helyet foglalnak el a magyar társadalmi életben, és személyükben azt az összetartó erőt képviselik, amelynek megtörése az új kommunista délszláv állam számára államérv. Az itteni magyarsággal ugyanis akkor nem lesz semmilyen gond, ha lemondanak az ezeréves magyar államról. Az atya anélkül hal meg, hogy megtörné a príbékek. A kivégzések elkezdődnek és áldozatul esik szinte mindenki, aki elérhető és valaha is kiállt a magyar nemzet együvé tartozása mellett. A túlélőkben a félelem és az

élni vágyás a bármivel való megalkuvás formáját ölti. A hazugság általánossá válik, és igazságnak kötelező hívni. A szavak elvesztik az értelmüket, megszűnik a szabadság.

* *Fájdalom, megaláztatás, szenvedés. Miért érdemes a színpadon is kikiáltani fájdalmainkat?*

– Mert a fájdalom megélése szabadítja meg a lelkeket a szorongástól. A szorongás és a félelem pedig maga a rabság. A határon túli magyarságnak szüksége van olyan eszközre, amelyen keresztül érvényesítheti a fennmaradáshoz való jogát. Az utódállamoknak az elmúlt nyolcvan évben nem sikerült magyar polgáraik érdekérvényesítő eszközévé válniuk. Nem is sikerülhetett, hiszen a mai napig létérdeküknek tartják a hozójuk szakított magyarság szülőföldjének etnikai elfoglalását, az uralmuk alá jutott nemzetrésznünk beolvasztását. Ma az államhatalmat a tömegek hipnotizálásával lehet gyakorolni. A művészeti élet témái közül kikerült a nemzet létét igenlő, és a mához vezető múltat taglaló témakör. A nyomtatott és elektronikus sajtó nagy része nem szolgálja összetartozásunk biztos tudatának ápolását. Közös múltunk, vagyis sorsunk tragédiái és vígjátékai nem kerülhetnek közönségünk, vagyis közösségünk színe elé, nehogy a kiváltott katarzisz megszabadítson bennünket szorongásainktól, hiszen a szorongó ember önmagával van elfoglalva, nem foglalkozik a köz ügyeivel. Ha ismerjük a jelenünket eredményező múltunkat, csak akkor lehet fogalmunk azon két különböző jövőképről, amelyek közül az egyikbe saját tetteink által jutunk, a másikba viszont mások tettei által sodródunk.

* *Ehhez a célhoz elsőként hogyan találta meg az 1967-ben született szerzőnek, Németh Ákosnak a Vörös bál című művét, amelynek Magyarországon nem akadt rendezője, de a délvidéki rendezés sem érthette meg az ősbemutató utáni reprízt – ami már nem lehet véletlen?*

– Szabadkai születésű magyar emberként gyermekkorban sokáig nem értettem, hogy mi köze van az akkor még jobbára magyarul beszélő szülővárosomnak Szerbiához. Szüleim, nagyszüleim mesélték, magyarázták, hogy volt egyszer egy Magyarország, és ezt a csodás országot királyok, hadvezérek, bölcsek, tudósok, mesélők és regősök sora tartotta fenn 1000 éven keresztül. Akkor történt valami, és ez után a va-

lami után mi, a néhai koronázó nemzet, megtűrt kisebbséggé, szolganéppé züllöttünk, eleink nagy tetteinek színterén, a saját szülőföldünkön. Kötelességemnek tartottam a színpadon is megfogalmazni ezt az eseményt. Kutatni kezdtem, és eleinte el sem hittem, hogy a mai napig nem született olyan mű, amely feldolgozza Hazánk eljártetését, szétesését. Rádöbbsentem, hogy az egyedüli alkotás, amely legalábbis jelentős átdolgozás után alkalmas az ez ideig emberére váró feladatra, a kitűnő író, Németh Ákos Vörös bálja. [...]

* Az induláskor drámapályázatok kiírását is tervezték. Ez miért volt járhatatlan út, és Siposhegyi Péter írórt mivel nyerte meg az ügynek, hiszen mintegy házi szerzője lett a kamaraszínháznak?

– Drámapályázat lebonyolításához eszközök kellene és gépezet. Mi mindkettőben hiányt szenvedtünk. Péter maga jelentkezett, hogy szívesen írna számunkra. Közöltem vele, hogy nekünk nincs semmink, esetleg a szavaink és a tetteink, amivel viszonyozni tudjuk irányunkban megmutatkozó önzetlen jóindulatát. A kezébe adtam Kende Ferenc szabadkai könyvkereskedő és lapkiadó A magyar betű sorsa a két világháború közötti Jugoszláviában című emlékiratát. Ebben a néhai szabadkai lakos irigylésre méltó pontossággal írja le az etnikai kiszorításnak minden eszközét és válfaját. A szegényes feltételek ismeretében, és azokat vállalván, Péter az íróasztalhoz ült és írt. A megszületett mű címe két korszakhatárt jelez: halottak napja azért, mert Károlyi Mihály országglásának első napja halottak napjára esett, virágvasárnap pedig azért, mert virágvasárnap indult el az a folyamat, melynek eredményeként 1941-ben szülőföldünk ideiglenesen visszatért a hazánkhoz. Ebben az előadásban az elszakítás első huszonkét évét dolgozzuk fel. [...]

* A Magyar Kanizsai Udvari Kamaraszínház létének hat éve alatt négy színmű született meg, amelyek most egy kötetbe kerültek az Aracs

Könyvek 5. kiadványaként, s a szabadkai bemutatón ez is kapható lesz A világ és a vége címmel. Hogy Wass Albert-mű lett e drámakötet címadója, valójában tisztelgés az erdélyi írófejedelem emléke előtt, születésének 100. és halálának 10. évfordulója (2008) alkalmából, ugyanakkor A világ és a vége cím egyúttal kifejezi a másik három dráma témakörét, mondanivalóját is: vagyis hogy milyen világban élt a magyar nemzet egy adott helyen és időpontban, s ezt hogyan vették szét, miként lett vége. Nemzetvesztés folyik az anyaországban is, nemcsak a trianoni békediktátum által megszerzett utódállamokban a magyarság soraiban. Ilyen körülmények között van-e értelme vagy csak sziszifuszi küzdelem a Magyar Kanizsai Udvari Kamaraszínház Kárpát-medencei missziója?

– Számomra felemelő megtiszteltetés és Isten túlradó kegyelmének az egyértelmű megnyilatkozása, hogy tehetem, amit teszek. Nagy hálával tartozunk a közönségünknek, ugyanis jóindulatú emberek adnak kézről kézre bennünket. Az egyik városban egy építész, a másikban egy orvos, a harmadikban egy műszerész, és olyan város is van, ahol egy fogorvos szervezi az előadásokat. A legritkább esetben lépünk fel társulattal is rendelkező kőszínházban. Azt is meg kell jegyeznem, hogy színházunk semmilyen támogatásban nem részesül. Kivétel a Várpalotai Önkormányzat. Bennünket nem a harmadik köztársaság, amelyet mi az »őszödi« melléknévvel illetünk, hanem a magyar nemzet tart el, vagyis Isten kegyelme. Istennek legyen hála.” Lejegyezte: Gubás Ágota, Hét Nap, 2008. 10. 15.

„Nemzeti identitását egy nép ott kezdi elveszíteni, ahol megfosztják történelmi múltjától. Nem szójáték, ha azt mondom: etnikai fennmaradásunk tényezői közé tartozik az is, hogy milyen lesz múltunk jövője.” (Sütő András)

1998. november 15. **OKOS HARTON**

Kedves Gubás Jenő és Agota!

Nagyon örülök, hogy megismerkedtem önökkel, és hogy a magyarok minden méltóságát és szabadságát megőrizték.

1998. június 7. **Dr. SKULTÉTY CSABA**

Kedves Gubás Jenő és Agota!

Nagyon örülök, hogy megismerkedtem önökkel, és hogy a magyarok minden méltóságát és szabadságát megőrizték.

1998. június 7. **Dr. SKULTÉTY CSABA**

datum

Kedves Gubás Jenő és Agota!

Szeretettel és hálával köszönöm közreműködésüket, hogy a "Közérvelés" című lapunkat megjelentették.

2011. június 13. **VARGA SANDOR**

Tisztelt Gubás Jenő és Agota!

Nagyon örülök, hogy megismerkedtem önökkel, és hogy a magyarok minden méltóságát és szabadságát megőrizték.

2011. augusztus 26. **DÖME ZSOLT**

Köszönöm a lapunk megjelentetését, melynek köszönhetően a magyarok minden méltóságát és szabadságát megőrizték.

2011. november 26. **Miklós Katolán**

(Az Aracs (belső kiadás) című lapunk megjelentetését köszönöm, melynek köszönhetően a magyarok minden méltóságát és szabadságát megőrizték.)

datum

Kedves Gubás Jenő és Agota!

Nagyon örülök, hogy megismerkedtem önökkel, és hogy a magyarok minden méltóságát és szabadságát megőrizték.

2007. november 18. **Közlöny (KOLTA IRENE)**

Tisztelt Gubás Jenő és Agota!

Nagyon örülök, hogy megismerkedtem önökkel, és hogy a magyarok minden méltóságát és szabadságát megőrizték.

2007. november 18. **Közlöny (KOLTA IRENE)**

datum

Kedves Gubás Jenő és Agota!

Nagyon örülök, hogy megismerkedtem önökkel, és hogy a magyarok minden méltóságát és szabadságát megőrizték.

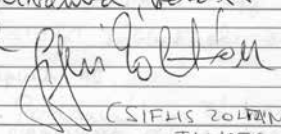
2010. november 26. **ARACSAI ELŐFIZETŐ LAJOS**

Kedves Gubás Jenő és Agota!

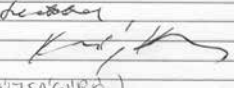
Nagyon örülök, hogy megismerkedtem önökkel, és hogy a magyarok minden méltóságát és szabadságát megőrizték.

2011. február 18. **MISKOLCI ELŐFIZETŐ LAJOS**

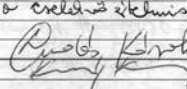
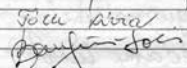
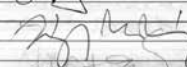
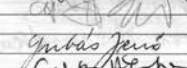
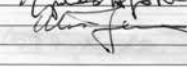
datum

Ma reggel került elő a fény
 Talán új idők hirtelen a tóra hönésen
 a borsó és mibálósai segítségével
 együttműködtek
 Szerencsét kívánva, borsó
 tisztelettel
 Sándor,
 1995. I. 6-án (SIFLIS ZOLTÁN)
 FILHES

Polihka di van kőszor nagyos beállítás
 miltta rive o. pom felé / mat van mat d
 és miltta pom!) azelőtt e. Calszcsallat
 d minden rendfőnök
 kitalál o. halandó, nem t - ny a
 kelti kell minden (mibálós)

felvétel
 1993. I. 6-án
 (KEZZEG KÁROLY UTSA GYÖR)

datum

1996. december 6. Szabadka, Jente utca
 a civil és önkormányzati elnökséghez,
 DUDÁS KÁROLY
 KESZEG KÁROLY
 TÓTH LÍVIA
 BALLA LÁJOS LÁCI
 ÁGOSTON MIHÁLYS
 SEFCSIK GYÖRGY
 GUBA'S JENŐ
 GUBA'S ÁBÓTA
 UTASI JENŐ

Ez az „első” nap, december 13-án olyan csoda d
 kezdte volna itt évek a kezesek ottiban aha
 a miltta kőszor nagyos beállítás. Kőszor ota a Ca
 felmas és azelőtt nagyos beállítás. Andor, nagy
 rive felé, kőszor, és ha a jődök is a Calsz
 segítségével a jődökben a jődökben. Kőszor nagy
 jődökben és a jődökben a jődökben.

Köszönök a uni napot Goro Helye (Zoltán)
 GERO BOLYA

datum

Egy új, nemzeti önkormányzati feladat
 kezdésére 2001. III. 20-án SLABADKA:

1) Dr. VADJA GÁBOR	UTSA
2) HIRNICS KÁROLY	(HIRNICS KÁROLY)
3) BATA JÁNOS	(BATA JÁNOS)
4) HIRNICS KÁROLY	(HIRNICS ZSUZSA)
5) UTASI JENŐ	(UTASI JENŐ)
6) GUBA'S ÁBÓTA	(GUBA'S ÁBÓTA)
7) UTASI JENŐ	(Dr. GUBA'S JENŐ)

DÖNTÉS: ARACS - után egy kőszor nemzeti
 kezlet önkormányzati feladatot alapítani!
 ALAPÍTÓ ARACS T. SZ.
 KIADÓ: LOGOS GRÁF. HŐHELY
 FŐSZERKESZTŐ: UTASI JENŐ
 FELELŐS SZERKESZTŐ: Dr. VADJA GÁBOR
 SZERKESZTŐSÉG: SLABADKA IUSTANKA 20. 42-06P
 A nemzeti önkormányzati feladat tőp:

1) Dr. VADJA GÁBOR	} SLABADKA
2) Dr. GUBA'S JENŐ	
3) HIRNICS KÁROLY	
4) GYURKOVICS HUNOR	
5) TOMÁN LÁSZLÓ	ÚJVIDEK
6) HAJNAL JENŐ	ZENTA
7) CIRKÉ ZSUZSANNA	ZO PÉTOR
8) MARCSEK VILHA	MAGYBECSKEREK
9) UTASI JENŐ	TÓTHFALU
10) Dr. HÓDI SÁNDOR	ADA
11) BATA JÁNOS	HORGOS
12) TARI ISTVÁN	ÓRÉCSE

ALAPÍTÓI KÖZGÖZLÉS: 2001. IV. 7. SZOMBAT 10%
 SLABADKA & GUBA'SEK ÖNHONOSBAN.

datum

Gyula Ágost és Jente tőp,
 a kőszor nagyos beállítás
 kőszor, Phileon János és a jődök
 ut, aha a kőszor nagyos beállítás,
 kőszor nagyos beállítás, aha a kőszor nagyos beállítás
 aha a kőszor nagyos beállítás, aha a kőszor nagyos beállítás
 aha a kőszor nagyos beállítás, aha a kőszor nagyos beállítás
 aha a kőszor nagyos beállítás, aha a kőszor nagyos beállítás

- Jente Gub
 Szabadka, 2006. dec. 7-én, (DONOVOS LÁCI)
 12-én

LOUF. I. 2.
 A CIVIL ÖNKORM. INDITOTTÁ
 KÖLÖNSZEM MEDIATEHA
 MEGKÖZÖLÉS
 (A MAGYAR FANTOM ÖBNDITÁSA, ELŐSZÁHA)

Élkerült a fantomok ideje!
 Már csak bennük bizhatunk
 2007. I. 2.
 Tamas Lont JALPAI LOP
 Kim Ruskoff (KÖRÖK)
 Jente Gub (AMRÖK)
 Jente Gub (AMRÖK)
 Jente Gub (AMRÖK)
 Jente Gub (AMRÖK)